

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน
LAW ENFORCEMENT FOR THE YOUTH CRIME RECIDIVISM

ปัทมา บุตรจินดา¹ และ ญาดา กาศยปັນทน²

¹ หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

² อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรนิติศาสตรคุณวุฒิบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต

บทคัดย่อ

ปัจจุบันปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในประเทศไทย กำลังเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสังคม ในปัจจุบันเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะปัญหาการกระทำผิดในคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและร่างกาย จากสถิติของกรม พินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จะพบว่ามี การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่มีอายุน้อยลงเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ มีลักษณะของการกระทำผิดที่รุนแรงมากขึ้น และมีกรกลับมกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนเพิ่มมากขึ้นใน ทุก ๆ ปี การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของ เด็กและเยาวชน เพื่อศึกษาถึงกฎหมายที่มีผลต่อการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน และเพื่อหาแนวทางแก้ไข ปัญหาที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะกฎหมายที่นำมาใช้บังคับแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในประเทศไทยใน ปัจจุบันนั้น เป็นกฎหมายที่มีลักษณะมุ่งคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยเป็นกฎหมายที่มุ่งใน การแก้ไข ฟื้นฟู และให้โอกาสเด็กและเยาวชน มากกว่าที่จะมุ่งที่จะลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ด้วยเหตุ นี้ลักษณะของกฎหมายอาจเป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ส่งผลต่อการหันกลับมากระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน อัน เนื่องมาจากกฎหมายที่ยังไม่มีความเข้มงวดในการลงโทษเด็กหรือเยาวชนให้เกิดความเกรงกลัวต่อการ โดนลงโทษ และเกิดความสำนึกต่อโอกาสที่ได้รับไป โดยในการพิจารณาลงโทษเด็กหรือเยาวชนนั้นจะพิจารณาจากเกณฑ์อายุที่มี บัญญัติไว้อย่างเดียวไม่ได้ ต้องดูที่สภาพจิตใจ พฤติการณ์ที่เด็กและเยาวชนได้กระทำลง มาประกอบด้วย และใน ปัจจุบันยังคงไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนโดยตรงบัญญัติไว้ จึงอาจไม่มี แนวทางที่ชัดเจนในการลงมาตรการลงโทษเด็กหรือเยาวชนที่กลับมากระทำความผิดซ้ำในฐานความผิดเดิม หรือ ใน ฐานความผิดใหม่ที่มีโทษหนักกว่า จึงควรมีการแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ สภาพสังคมในปัจจุบัน เพื่อให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: เด็กและเยาวชน , การกระทำความผิดซ้ำ , สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ABSTRACT

Nowadays, the issue regarding juvenile delinquency in Thailand is greatly affecting to current socials, particularly the issue regarding delinquency in criminal case relating to life and body. The statistics of Department of Juvenile Observation and Protection indicate the greater delinquency continually committed by juveniles in lower age, the nature of delinquency is more severe and there are greater rate of recidivism of juvenile in every year. This

research then purposes to study in enforcement of laws relating to juvenile delinquency to study in laws relating to recidivism of juvenile and to find the guidelines for solving problems caused by law enforcement which leads to recidivism of juveniles.

The results indicated that the current nature of laws enforced juveniles committing delinquency in Thailand is the laws focusing on protecting rights and emphasizing in rehabilitation and providing opportunities more than punishing them. For this reason, the nature of laws may be a cause affecting to recidivism of juveniles because of low strictness of laws in punishment which is not able to cause apprehension and consciousness in the opportunities they received. For juvenile punishment, the consideration in stipulated age criteria is not sufficient but it shall be supported by analysis of mental conditions and behaviors of juvenile and now there is no law involving recidivism of juveniles stipulated so there may be no obvious guidelines for measures regarding punishing juveniles who commit recidivism in the former offence or new offence with heavier punishment. There should be law amendment to be consistent with current situation and social conditions for more proper law enforcement.

Keywords: JUVENILE, RECIDIVISM, DEPARTMENT OF JUVENILE OBSERATION AND PROTECTION

1. บทนำ

เด็กและเยาวชนถือเป็นทรัพยากรที่มีค่า เป็นตัวแปรสำคัญในการพัฒนาของประเทศชาติ เป็นสมาชิกที่สำคัญยิ่งกลุ่มหนึ่งของสังคม การที่ปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนนับวันจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ส่วนหนึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ แต่อย่างไรก็ตาม “เด็กที่กระทำความผิดกฎหมายไม่ใช่อาชญากร” นานาประเทศจึงเห็นว่า เด็กและเยาวชนเหล่านั้น ยังสามารถแก้ไข ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรืออบรมบ่มนิสัย ให้กลับตัวเป็นคนดีได้โดยไม่ยาก ตลอดจนเพื่อลดปัญหาความแตกแยกของครอบครัว และปัญหาเด็กและเยาวชนที่เกิดจากครอบครัวไม่ปกติสุข จึงควรมีการแยกกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็ก ออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับผู้ใหญ่โดยเด็ดขาด โดยมีวัตถุประสงค์ มุ่งไปทางสงเคราะห์ บำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน มากกว่ามุ่งลงโทษทางอาญาแก่เด็กและเยาวชนเหล่านั้น โดยให้ศาลเยาวชนและครอบครัว ดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นพิเศษแตกต่างจากศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีธรรมดา และให้แยกสถานที่ควบคุมฝึกอบรมเด็กและเยาวชนต่างหากจากเรือนจำ หรือทัณฑสถานซึ่งเป็นที่คุมขังอาชญากรที่เป็นผู้ใหญ่

ประเทศไทยได้มีการจัดตั้งศาลเด็กและเยาวชนขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2494 โดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2494 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2494 ต่อมาได้มีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับและตราเป็นกฎหมายขึ้นใหม่ คือ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 และได้มีการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาให้เหมาะสมมากขึ้น ในปี 2553 ซึ่งยังคงเนื้อหาที่สอดคล้องกับหลักสากลไว้ โดยเด็กและเยาวชนผู้ที่กระทำความผิดทั้งหมดจะต้องผ่านการพิจารณาคดี และรับการพิพากษาคัดสินโดยศาลเยาวชนและครอบครัว หากศาลพิจารณาแล้ว พบว่า เยาวชนมีความผิดจริง และจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขฟื้นฟู เยาวชนดังกล่าวจะถูกส่งตัวเข้ารับการฝึกอบรมที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนตามระยะเวลาที่กำหนด

ปัจจุบันปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ในประเทศไทยยังคงเป็นปัญหาที่น่าเป็นห่วง โดยเฉพาะปัญหาการกระทำความผิดในคดีอาญา ที่จากสถิติของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน พบว่า จำนวนเด็กและเยาวชนที่

เดินทางเข้าสู่การดูแลของสถานพินิจฯ ยังคงมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดมา โดยจากข้อมูลสถิติการกระทำผิดของเด็กทั้งหมด ตลอดหลายปีที่ผ่านมา พบว่าคดีเกี่ยวกับยาเสพติดยังคงเป็นการกระทำผิดที่เกิดขึ้นกับเด็กไทยทั้งหญิงและชายมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีคดีการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามมาเป็นอันดับสอง และคดีเกี่ยวกับยาเสพติดยังเป็นคดีที่กระทำผิดซ้ำมากที่สุดอีกด้วยซึ่งลักษณะการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนั้นมีความหลากหลายและมีลักษณะของการกระทำผิดที่รุนแรงมากขึ้น และจากข้อมูลสถิติของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน พบว่าอีกปัญหาที่ก้ำกึ่งที่ความรุนแรงและเพิ่มปริมาณมากขึ้นเรื่อย ๆ คือ คดีอาญาที่มีความรุนแรง หรือคดีอุกฉกรรจ์นั่นเอง

และแม้การปฏิบัติงานของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจะมีเป้าหมายสำคัญคือ มุ่งเน้นมิให้เด็กและเยาวชนกลับมาก่อทำความผิดซ้ำ และสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข แต่ในความเป็นจริง จากสถิติกลับพบว่า จำนวนของเด็กและเยาวชน ที่ได้มีการกระทำผิดที่มีลักษณะเป็นการทำความผิดซ้ำกลับมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจเป็นการแสดงให้เห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายทั้งมาตรการทางอาญาและมาตรการอื่นทางอาญากับเด็กและเยาวชนยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

จากการศึกษาสภาพสังคมในปัจจุบันพบว่า กฎหมายที่มีอยู่ของประเทศไทย มีลักษณะที่ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน เนื่องจากมีความล้าหลัง ไม่ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็น การกำหนดโทษที่จะลงแก่เด็กและเยาวชนที่ทำความผิด โดยการใช้การกำหนดอายุ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 ถึง มาตรา 75 ซึ่งเมื่อพิจารณาสภาพของเด็กและเยาวชนที่ทำความผิดในประเทศไทยแล้ว พบว่า นับวันเด็กและเยาวชนที่ทำความผิดนั้น มีอายุน้อยลงเรื่อย ๆ และการกระทำผิดมีลักษณะที่รุนแรงมากขึ้น จึงทำให้เห็นว่า การกำหนดโทษจะคำนึงเพียงอายุของเด็กและเยาวชนที่ทำความผิดเพียงอย่างเดียวไม่ได้ ต้องดูที่สภาพจิตใจ พฤติการณ์ที่เด็กและเยาวชนได้กระทำลง มาประกอบด้วย รวมถึงกฎหมายที่มีอยู่มีลักษณะเป็นการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนที่ทำความผิดอย่างเคร่งครัด การส่งตัวเด็กและเยาวชนที่ทำความผิดไปฝึกอบรม เป็นกรณี ที่ศาลชั้นต้นอันเป็นศาลเยาวชนและครอบครัว ใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแทนการลงโทษทางอาญา จึงไม่เป็นการลงโทษจำคุกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 ทำให้เมื่อเด็กและเยาวชนที่ทำความผิดกลับมาก่อทำความผิดซ้ำอีกครั้ง ศาลจึงไม่สามารถใช้มาตรการ บวกโทษ เพิ่มโทษ นับโทษต่อได้ แม้ในการพิจารณาและพิพากษาคดี จะมีกระบวนการที่สถานพินิจจะต้องทำการสืบเสาะภูมิหลังประวัติของเด็กและเยาวชนและประวัติการทำความผิด มารายงานต่อศาล เพื่อให้ศาลนำมาใช้ในการพิพากษาคดีก็ตาม แต่เมื่อโทษที่จะลงแก่เด็กและเยาวชนที่ทำความผิดในศาลเด็กและเยาวชนที่รุนแรงคือการส่งตัวเด็กและเยาวชนที่ทำความผิดไปฝึกอบรม ผลก็คือหากเด็กและเยาวชนกลับมาก่อทำความผิดซ้ำอีก ก็ไม่สามารถบวกโทษ เพิ่มโทษ นับโทษต่อได้ ตามที่ได้มีการตีความกฎหมายที่เคร่งครัดไว้ รวมถึงกรณีการ โอนคดีเด็กและเยาวชนไปยังศาลธรรมดาตาม มาตรา 97 วรรค 2 ก็ยังคงไม่สามารถลดปริมาณของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดลงได้ จึงแสดงให้เห็นว่าปัจจุบันยังขาดมาตรการทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพที่จะนำมาใช้ลงโทษเด็กและเยาวชนที่ทำความผิดซ้ำ ดังนั้นจากปัญหาดังกล่าว จึงควรมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนเกิดความเกรงกลัวต่อโทษที่จะได้รับและไม่หันกลับมาทำความผิดซ้ำอีก

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน
3. เพื่อศึกษาช่องว่างของกฎหมายที่มีผลต่อการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน
4. เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายที่มีผลต่อการกระทำความผิดซ้ำ ของเด็กและ

เยาวชน

3. การดำเนินการวิจัย

ศึกษาวิจัยเอกสาร ในส่วนของตัวบทกฎหมาย การบังคับใช้ และบทลงโทษ ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความ ของประเทศไทยและต่างประเทศ ประกอบด้วย ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Document) ได้แก่ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และข้อมูลทุติภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ บทสัมภาษณ์ตลอดจนคำพิพากษาของศาลไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

4. ผลการวิจัย

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน โดยได้กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจกว้างกว่าศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา ในอันที่จะดำเนินการใด ๆ ตามที่เห็นว่า เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนนั้น ๆ แม้แต่ในกรณีที่ยังไม่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น แต่หากศาลพบว่า มีความเสี่ยงต่อการถูกชักจูงให้กระทำความผิดในอนาคต หรือเป็นกรณีที่เด็กและเยาวชนอยู่ในภาวะที่สมควรได้รับการสงเคราะห์คุ้มครอง ศาลก็อาจมีคำสั่งคุ้มครอง ป้องกัน หรือช่วยเหลือสงเคราะห์ แก่เด็กและเยาวชนเหล่านั้นได้ทันที ทั้งนี้โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ ในการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวนั้น มิได้คำนึงถึงเฉพาะความผิดที่เด็กหรือเยาวชนนั้น ๆ ได้กระทำความผิด แต่ศาลจะค้นหาสาเหตุที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนนั้นกระทำความผิด ตลอดจนสภาพแวดล้อมทั้งปวงที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้กระทำความผิด เช่น ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม นิสัย ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของเด็กหรือเยาวชน และบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วย เป็นต้น โดยศาลจะคำนึงถึงข้อเท็จจริงเหล่านี้เป็นสำคัญ นอกเหนือไปจากการพิจารณาแต่เพียงว่า เด็กกระทำความผิดจริงหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อให้ศาลกำหนดวิธีการอย่างเหมาะสมตามแต่ละกรณีแห่งความผิดที่เด็กหรือเยาวชนได้กระทำความผิด และนำวิธีการปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนมาใช้เป็นรายบุคคล หลังจากนั้น จึงมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน โดยศาลคำนึงถึงความเหมาะสมในสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กเป็นสำคัญ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเยาวชนและครอบครัวนั้น จะเน้นไปที่การฝึกอบรม แก้ไข มากกว่าการมุ่งลงโทษ นอกจากนี้ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลยังสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้อีกภายหลัง ยิ่งไปกว่านั้น ในกรณีที่มีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดร่วมกัน เช่น ร่วมกันลักทรัพย์ หรือร่วมกันทำร้ายผู้อื่น เมื่อศาลได้พิจารณาข้อเท็จจริงซึ่งแวดล้อมผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนในแต่ละรายแล้ว ศาลอาจสั่งให้ใช้วิธีการที่แตกต่างกันในการลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลได้ด้วย

ดังที่ปรากฏในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 119 ที่บัญญัติว่า “ในการพิจารณาและพิพากษาคดีที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งควรจะได้รับ การฝึกอบรม สั่งสอน และสงเคราะห์ให้กลับตัวเป็นพลเมืองดียิ่งกว่าการที่จะลงโทษ และในการพิพากษาคดีนั้น ให้ศาล คำนึงถึงบุคลิกลักษณะ สภาพร่างกาย และสภาพจิตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งแตกต่างกัน เป็นคน ๆ ไป และลงโทษหรือ เปลี่ยนโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนให้เหมาะสมกับตัวเด็กหรือเยาวชน และพฤติการณ์เฉพาะเรื่อง แม้ เด็กหรือเยาวชนนั้นจะได้กระทำความผิดร่วมกัน”

คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลเยาวชนและครอบครัว แบ่งออกได้ 2 รูปแบบดังนี้

ก. วิธีการที่ยังไม่ตัดอิสรภาพ ได้แก่

1. ว่ากล่าวตักเตือนเด็กและปล่อยตัวไป
2. มอบตัวแก่บิดามารดา หรือผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย โดยมีเงื่อนไข คุมประพฤติ หรือไม่มีเงื่อนไขคุมประพฤติ
3. กำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติ
4. ให้ชดใช้ค่าเสียหาย
5. ให้ทำงานเพื่อสาธารณะประโยชน์
6. ให้เข้ารับการศึกษาบำบัดฟื้นฟู รับคำปรึกษาแนะนำ
7. ปรับ
8. รอการพิจารณาไว้ก่อน เพื่อให้โอกาสปรับปรุงตัวเอง
9. รอลงอาญา โดยรอการกำหนดโทษ หรือกำหนดโทษ แต่รอลงอาญาไว้ภายในระยะเวลาที่ศาล กำหนด แต่ไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยศาลกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติด้วยก็ได้

ข. วิธีการตัดอิสรภาพ

1. ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมยังศูนย์ฝึกและอบรม สถานศึกษา สถานฝึกอบรม และสถานแนะนำทางจิต โดยศาลอาจกำหนดระยะเวลาขึ้นสูงไว้ก็ได้
2. กักขัง
3. จำคุก

ซึ่งศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจทั้งลงโทษทางอาญา และใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน ในกรณีที่ ศาลจะลงโทษทางอาญา ศาลต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบทางอาญาของบุคคลตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 73 ถึง มาตรา 76 ซึ่งหลักเกณฑ์ความผิดในทางอาญา จะถือเกณฑ์อายุขณะกระทำความผิดมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

- 1.1 เด็กอายุยังไม่เกิน 10 ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดเด็กนั้น ไม่ต้องรับโทษในทางอาญา เลย ศาลไม่มีอำนาจลงโทษทางอาญา
- 1.2 เด็กอายุกว่า 10 ปีแต่ยังไม่เกิน 15 ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการวางข้อกำหนดและเงื่อนไขต่าง ๆ ตามที่เห็นสมควร
- 1.3 ผู้ใดอายุกว่า 15 ปีแต่ต่ำกว่า 18 ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ให้ศาลพิจารณาถึงความรู้ ผิดชอบและสิ่งอื่นที่พึงเกี่ยวข้องกับผู้นั้น ในอันที่จะควรวินิจฉัยว่าสมควรพิพากษาลงโทษผู้นั้นหรือไม่ หากศาลเห็นว่า

ไม่สมควรพิพากษาลงโทษก็ให้จัดการตามมาตรา 74 หรือถ้าศาลเห็นว่าสมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลงกึ่งหนึ่ง

1.4 ผู้ใดอายุตั้งแต่ 18 ปีแต่ยังไม่เกิน 20 ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด จะต้องถูกลงโทษทางอาญา และให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจลดมาตราส่วนโทษให้ 1 ใน 3 หรือกึ่งหนึ่งก็ได้ แต่ศาลจะไม่ลงโทษ โดยจะใช้วิธีการตามมาตรา 74 ไม่ได้เด็ดขาด

จากบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาข้างต้น จะเห็นว่าศาลเยาวชนและครอบครัวไม่สามารถพิพากษาหรือมีคำสั่งลงโทษทางอาญาแก่เด็กที่มีอายุระหว่าง 10 ปี แต่ยังไม่เกิน 15 ปี ได้ เนื่องจากโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 (1)-(4) เป็นโทษที่จะต้องบังคับเอากับชีวิต ร่างการ และเสรีภาพของผู้กระทำความผิด ในกรณีโทษปรับหากผู้กระทำความผิดไม่มีเงินชำระจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งต้องบังคับเอากับเนื้อตัวของผู้กระทำความผิด ส่วนโทษริบทรัพย์สินตามมาตรา 18 (5) มุ่งที่ตัวทรัพย์สิน ไม่ได้บังคับเอากับเนื้อตัวผู้กระทำความผิด กฎหมายให้อำนาจศาลที่จะริบได้ แม้ผู้กระทำความผิดเป็นเด็กก็ตาม ดังนั้น เมื่อบุคคลอายุไม่เกิน 15 ปี กระทำความผิดเด็กนั้น ไม่ต้องรับโทษ แต่บัญญัติให้ศาลใช้วิธีการตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 74 (1)-(5)

จากสถิติจำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ทำให้เราเห็นว่า แม้จำนวนคดีเด็กและเยาวชนจะมีแนวโน้มลดลง แต่จะพบว่าจำนวนของผู้กระทำความผิดกลับมีอายุเฉลี่ยที่ลดลง มีการกระทำความผิดอาญาที่รุนแรงมากขึ้น โดยในปี 2559 มีเด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า 18 ปีลงมา กระทำผิด 30,356 คน เฉลี่ยวันละ 83 คน ร้อยละ 93 เป็นชาย เกือบร้อยละ 90 มีอายุ 15-18 ปี ที่เหลืออายุในช่วง 10-15 ปี เป็นคดีเกี่ยวกับยาเสพติดมาก อันดับ 1 ร้อยละ 41 รองลงมาคือทรัพย์ ร้อยละ 20 ทำร้ายร่างกายร้อยละ 14 อาวุธและวัตถุระเบิดร้อยละ 7 และพบว่าแนวโน้มการก่อคดีซ้ำของเด็กเพิ่มขึ้นเพียงแค่ช่วง 3 ปี เพิ่มขึ้นร้อยละ 7 จากร้อยละ 12 ในพ.ศ.2555 เป็นร้อยละ 19 ในปี 2558 และเพิ่มเป็นร้อยละ 20 ในปี 2559 โดยปริมาณคดีที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดซ้ำ ทั้งในฐานความผิดเดิมและฐานความผิดใหม่ที่มีโทษที่หนักกว่า อาจมีสาเหตุมาจาก เมื่อเด็กกระทำความผิด แม้จะมีความผิดทางอาญา แต่ก็ไม่ต้องรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ จึงอาจเป็นสาเหตุให้ถูกชักจูง หลอกล่อ จ้างวาน หรือใช้อิทธิพลของช่องว่างทางกฎหมายนั้น ๆ ในการกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก นอกจากนี้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวพ.ศ. 2553 ยังมีมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาทั้งในชั้นก่อนฟ้องตามมาตรา 86 และได้ระหว่างพิจารณาคดีตามมาตรา 90 ช่วยในการคัดกรองเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดให้ได้รับการดูแลแก้ไขเพื่อหนีห่างจากกระบวนการยุติธรรม โดยมาตรา 84 และมาตรา 90 กำหนดมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาไว้ดังนี้

มาตรา 86 กำหนดว่าในระหว่างการสอบสวนก่อนที่จะมีการฟ้องคดี ในคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิด ซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกไม่เกินห้าปี ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกนั้น เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำ และผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาโดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนแล้วเห็นว่า มีโอกาสกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้องให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กหรือเยาวชน เพื่อปรับเปลี่ยนความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน หรือชดเชยความเสียหายของผู้เสียหาย หรือเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ชุมชนและสังคม เสนอต่อพนักงานอัยการให้ความเห็นชอบหากแผนกใดได้รับความเห็นชอบให้มีการดำเนินการตามแผนพร้อมทั้งรายงานให้ศาลทราบ

มาตรา 90 กำหนดเงื่อนไขที่เด็กหรือเยาวชนจะสามารถเข้าสู่กระบวนการของมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาชั้นพิจารณาว่า ต้องเป็นคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกไม่เกิน 20 ปี ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ในเวลาใด ๆ ก่อนมีคำพิพากษา หากเด็กหรือเยาวชนนั้นสำนึกในการกระทำ ผู้เสียหายยินยอม โจทก์ไม่คัดค้าน พุทธการณแห่งคดีไม่เป็นภัยร้ายแรง ต่อสังคมเกินสมควร ศาลเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้แล้วผู้เสียหายอาจได้รับการชดเชยเยียวยาตามสมควร ศาลอาจมีคำสั่งให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้เด็กหรือเยาวชนและบุคคลที่เกี่ยวข้องปฏิบัติเสนอต่อศาล หากศาลเห็นชอบ ให้มีคำสั่งจำหน่ายคดีไว้ชั่วคราว กรณีมีการปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูครบถ้วน ศาลจะมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ โดยกฎหมายกำหนดให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ

ทั้งนี้เมื่อการพิจารณาคดีเสร็จสิ้นแล้วในกรณีที่ศาลเห็นว่าตามพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรจะมีคำพิพากษามาตรา 132 ยังกำหนดให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งให้ปล่อยตัวจำเลยชั่วคราวหรือจะส่งตัวไปควบคุมไว้ยังสถานที่ใดที่หนึ่งชั่วคราวหรือจะใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนไปพลางก่อนก็ได้หากเด็กหรือเยาวชนสามารถปฏิบัติตามคำสั่งศาลในมาตรการดังกล่าวสำเร็จเด็กหรือเยาวชนก็จะถูกคัดกรองออกจากกระบวนการยุติธรรมศาลจะมีคำสั่งยุติคดีโดยไม่ต้องมีคำพิพากษาและให้ถือว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับไป

มาตรการที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ได้รับการคุ้มครองมากยิ่งขึ้น อันเป็นผลดีต่อเด็กและเยาวชนในการได้รับโอกาสให้กลับตัวเป็นคนดีและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ โดยปราศจากการถูกตราหน้าว่าเป็นอาชญากร แต่ในทางกลับกัน หากเด็กหรือเยาวชนเหล่านี้ได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงแล้ว ยังได้รับการคุ้มครองตามมาตรการดังกล่าวเหล่านี้ อาจทำให้เด็กหรือเยาวชนฉกฉวยโอกาสจากความเปราะบางของเด็กหรือเยาวชนที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเช่นนี้กระทำความผิดมากขึ้น จนอาจเกิดเป็นการกระทำผิดชนิดนิสัย ไปทำผิดซ้ำ ๆ อีกอาจตกเป็นเหยื่อของกลุ่มมิจฉาชีพ หรือองค์กรอาชญากรรม ที่รู้ว่าการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนจะได้รับการคุ้มครองด้วยมาตรการพิเศษต่าง ๆ เหล่านี้ อาจแสวงหาผลประโยชน์จากช่องทางดังกล่าว โดยใช้เด็กและเยาวชนให้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดอาญา และยังรวมถึงกรณีการชักจูงเด็กและเยาวชนให้เข้าร่วมในการกระทำความผิดโดยสมัครใจ เพื่อแลกเปลี่ยนกับค่าตอบแทนจำนวนหนึ่งด้วย

ซึ่งหากศาลเห็นว่า ลักษณะของการกระทำความผิดนั้น ไม่น่าจะเกิดจากการกระทำของผู้ที่ยังเป็นเด็กเยาวชน ศาลมีเพียงมาตรา 97 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวพ.ศ. 2553 ให้โอนคดีไปยังศาลที่มีอำนาจพิพากษาคดีธรรมดาเท่านั้น โดยมีเงื่อนไขอย่างกว้าง ๆ ในการใช้ดุลพินิจ คือ “เมื่อพิจารณาโดยคำนึงถึงสภาพร่างกาย สภาพจิต สติปัญญา และนิสัยแล้วเห็นว่า ขณะกระทำความผิดหรือระหว่างพิจารณาผู้กระทำความผิดมีสภาพเช่นเดียวกับบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป” จะเห็นว่ายังขาดหลักเกณฑ์และขอบเขตที่ชัดเจน เกี่ยวกับเงื่อนไขบางประการ เช่น อายุของเด็กหรือเยาวชน ขณะปรากฏตัวต่อหน้าศาลและเยาวชนและครอบครัว ความร้ายแรงของความผิดอาญาอีกทั้ง การตัดสิทธิบางประการเกี่ยวกับมาตรการพิเศษที่ใช้แทนการดำเนินคดีอาญา ไม่ว่าจะเป็นมาตรการพิเศษทั้งในชั้นเจ้าหน้าที่ และในชั้นศาล อันได้แก่ มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาก่อนฟ้องตามมาตรา 86 มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาตามมาตรา 90 และมาตรการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูก่อนมีคำพิพากษามาตรา 132 อันจะเป็นเครื่องมือให้ศาลนำมาประกอบการใช้ดุลพินิจในการโอนคดีหรือไม่โอนคดี ไปพิจารณายังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา

ในส่วนของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในต่างประเทศนั้นได้มีการวางหลักในการคุ้มครองและควบคุมเด็กและเยาวชนไว้ เช่น ในประเทศฝรั่งเศสและประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ในประเทศฝรั่งเศส กฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนของฝรั่งเศสได้กำหนดช่วงอายุของความรับผิดชอบทางอาญาไว้ โดยเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอาญาในแต่ละช่วงอายุ จะมีความรับผิดชอบทางอาญาดังนี้

1) เด็กหรือเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 10 ปี การกระทำผิดของเด็กไม่ต้องได้รับโทษทางอาญา (แม้ว่าประเทศฝรั่งเศสจะถือว่าเด็กที่มีอายุระหว่าง 8 ถึง 10 ปี มีความรู้สำนึกในการกระทำผิดแล้วก็ตาม) แต่ให้ใช้มาตรการอื่น เช่น มาตรการป้องกัน มาตรการช่วยเหลือ มาตรการควบคุม และมาตรการให้การศึกษาอบรม และได้มีการเปลี่ยนไปเป็นอนุญาตภายใต้สถานการณ์ที่พิเศษให้ลงโทษทางอาญากับเด็กอายุ 10 ปี

2) เด็กและเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 10 ปี ถึง 13 ปี สามารถกำหนดมาตรการให้การศึกษา อบรม ถ้าการลงโทษไม่สอดคล้องกับเด็กหรือเยาวชนอาจใช้วิธีการกักขังภายในบ้านหรือสถานที่พิเศษสำหรับเด็ก

3) เด็กหรือเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปี ถึง 16 ปี อาจจะมีการลงโทษทางอาญา โดยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก แต่โทษที่จะลงนั้นเพียงกึ่งหนึ่งของอัตราโทษที่กำหนดสำหรับผู้ใหญ่ แต่เยาวชนจะไม่ถูกคุมขังในเรือนจำ เว้นแต่จะได้กระทำผิดอาญาที่ร้ายแรง

4) เด็กและเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 16 ปี ถึง 18 ปี เมื่อต้องคำพิพากษาลงโทษจำคุกอาจถูกคุมขังในเรือนจำ และอาจไม่สามารถอาศัยข้ออ้างในเรื่องความเป็นเด็กหรือเยาวชนมาเป็นข้อยกเว้นได้

การดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนั้น มีการใช้กฎหมายอาญาสำหรับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ โดยจัดให้ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้รับการควบคุมเป็นพิเศษ แต่ถ้าเป็นการกระทำที่ร้ายแรงมาก ๆ จะไม่ได้รับการคุ้มครองที่เป็นพิเศษนี้ การพิจารณาพิพากษาคดี และการกำหนดโทษจะมีความรุนแรงแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความรู้สำนึกในการกระทำผิด โดยยึดหลักว่า หากผู้กระทำไม่รู้สำนึกในสิ่งที่กระทำ ก็จะต้องได้รับโทษน้อยกว่าผู้ที่รู้สำนึกในการกระทำของตน

คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลจะมุ่งคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยดูความเหมาะสมในแต่ละราย และในการอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่ง ต้องมีเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดอยู่ด้วย คำพิพากษาหรือคำสั่งและวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนที่ให้อยู่ มีหลายรูปแบบ ได้แก่

1. มาตรการป้องกัน มาตรการช่วยเหลือ มาตรการควบคุม และมาตรการให้การศึกษาคือสำหรับเด็กที่อายุต่ำกว่า 10 ปี

2. มาตรการส่งเสริมและให้การศึกษาคือสำหรับเด็กที่มีอายุ 10 ถึง 13 ปี เท่านั้น

3. การกักขังควบคุมตัว และการปล่อยตัวภายใต้การควบคุม ทั้งสองกรณี จะใช้ควบคู่กับการให้การศึกษาคือโดยพิจารณาถึงความเหมาะสมของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดแต่ละราย และคำนึงถึงมาตรการทางการศึกษาเนื่องจาก เชื่อว่าการให้การศึกษาระหว่างลดปัญหาการกระทำผิดของเด็กได้ นอกจากนี้ ในกรณีที่มีการปล่อยตัวภายใต้การควบคุมดูแลหากศาลเห็นสมควร ศาลจะนำมาตรการลงโทษอื่น ๆ มาใช้ร่วมกันด้วยก็ได้ ส่วนในกรณีกักขังควบคุมตัวศาลจะใช้เฉพาะในกรณีจำเป็น เมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์แวดล้อมและบุคลิกภาพของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดแล้วเท่านั้น ทั้งนี้ จะต้องแยกการกักขังออกจากผู้ใหญ่ และจัดให้มีการจัดการศึกษาหรือฝึกอบรมเสมอ

4. มาตรการไกล่เกลี่ยประนีประนอม หรือชดเชยความผิด ถือเป็นมาตรการใหม่ที่น่าสนใจ หรือให้ศาลสามารถสั่งให้ผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ได้มีโอกาสช่วยเหลือหรือกระทำการชดเชยทดแทน

ความผิดต่อผู้เสียหาย หรือทำกิจการที่มีลักษณะเป็นบริการสาธารณะ หรือเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ เพื่อให้เด็กและเยาวชน ได้มีสำนึกในความคิดที่ได้กระทำไป และเป็นการชดเชยความคิดด้วย

5. มาตรการจำคุก ตั้งแต่มีการแก้ไขกฎหมายใน ปี ค.ศ.2007 หากเยาวชนที่มีอายุ 16 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี ได้กระทำความผิดซ้ำสองหรือมากกว่าหรือที่กระทำผิดอาญาร้ายแรง หรืออาจถูกศาลพิพากษาให้จำคุก โดยไม่อาจนำความเป็นเยาวชนมาอ้างต่อศาลได้

ในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้มีการให้นิยามความหมายของ “เด็ก” และ “เยาวชน” ไว้ว่า “เด็ก” (Youth) หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 14 ปี แต่ยังไม่ถึง 18 ปี “เยาวชน” (Young Adult) หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี แต่ยังไม่ถึง 21 ปี โดยเด็กและเยาวชนจะมีความรับผิดชอบทางอาญา ก็ต่อเมื่อขณะกระทำความผิดนั้น มีจิตใจและเข่าวปัญญาถึงขั้นมีความรู้สึกผิดชอบและสามารถบังคับตนเองได้ หากจิตใจและเข่าวปัญญา ยังไม่ถึงขั้นที่มีความรู้สึกผิดชอบและสามารถบังคับตนเองได้ จะไม่มีความรับผิดชอบทางอาญา แต่ศาลมีอำนาจใช้มาตรการให้อยู่ในความดูแลของครอบครัวหรือผู้ปกครอง

โดยในส่วนของคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลคดีเด็กและเยาวชนเยอรมัน จะมีอยู่ 2 วิธีคือ การใช้มาตรการควบคุม และ มาตรการทางวินัย โดยหากการใช้มาตรการควบคุมไม่เหมาะสมกับการกระทำความผิด อาจมีการใช้มาตรการทางวินัย หรือมาตรการลงโทษทางอาญาสำหรับความคิดที่ได้กระทำ ซึ่งมาตรการทางวินัย หรือมาตรการการลงโทษทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนจะถูกงดหากผู้กระทำความผิดเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลบำบัดรักษาอาการทางจิตหรือในสถานบำบัดอาการติดยาซึ่งทำให้การลงโทษโดยผู้พิพากษาไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป

ในส่วนของมาตรการการลงโทษทางอาญา (Penalty) ศาลจะใช้มาตรการการลงโทษจำคุกกับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ต่อเมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำนั้นแสดงให้เห็นว่าเด็กหรือเยาวชนมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดอีกหากไม่ถูกลงโทษ และการใช้มาตรการควบคุมหรือมาตรการทางวินัยยังไม่เพียงพอ หรือในกรณีที่ความผิดดังกล่าวมีลักษณะร้ายแรง โดยมีโทษจำคุกอย่างต่ำ 6 เดือน แต่ไม่เกิน 5 ปี หากเป็นการกระทำความผิดอาญาร้ายแรง โทษจำคุกอย่างสูงจะเพิ่มขึ้นเป็นสูงสุด 10 ปี (โดยไม่นำโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นในกฎหมายอาญามาใช้บังคับกับเด็กและเยาวชน) แต่ไม่ว่าจะได้รับโทษจำคุกแบบใดก็ตาม ต้องมีการให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนควบคู่กันไปด้วยเสมอ

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ลักษณะกฎหมายของไทยที่นำมาใช้กับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนนั้น เป็นกฎหมายที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะมุ่งเน้นไปในทางลงโทษ แต่เป็นไปในลักษณะของการมุ่งแก้ไข ฟื้นฟู และเยียวยาพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน รวมทั้งมุ่งให้โอกาสแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้มีโอกาสรับปรุงตัวเพื่อกลับมาเป็นคนดีของสังคมต่อไปในอนาคตอย่างไม่มีข้อจำกัด ทำให้เมื่อนำกฎหมายที่มีลักษณะดังกล่าวมาบังคับใช้ กลับเป็นการเอื้อประโยชน์ให้แก่เด็กและเยาวชนที่จะกลับมาก่อทำความผิดซ้ำ เพราะกฎหมายที่มีอยู่ ไม่ได้มีมาตรการที่จะทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเกิดความหลบหลีก และเกรงกลัวที่จะกระทำความผิด รวมทั้งมีการหุลดหย่อนผ่อนโทษหลากหลาย และกฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถที่จะแยกเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำออกจากเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดครั้งแรกได้ จึงทำให้เกิดการขาดประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งสามารถสรุปลักษณะช่องว่างของกฎหมายที่มีอยู่ได้ ดังต่อไปนี้

1. กฎหมายที่มีอยู่ มีลักษณะที่ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน มีความล่าช้า มีความไม่ชัดเจน ซึ่งจากประมวลกฎหมายอาญาในส่วนที่นำมาบังคับใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็น การกำหนดโทษที่จะลดแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดโดยใช้การกำหนดอายุ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 ถึง 75 ซึ่งหากเรากลับมาพิจารณาสภาพของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในประเทศไทยแล้ว จะพบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด มีฐานของอายุเฉลี่ยที่น้อยลงเรื่อย ๆ แต่กลับมีพฤติกรรมของการกระทำความผิดที่รุนแรงขึ้น จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้เห็นว่า การกำหนดโทษจะคำนึงเพียงอายุของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเพียงอย่างเดียวไม่ได้ ต้องคำนึงถึงสภาพจิตใจของเด็กและเยาวชน พฤติกรรมที่เด็กและเยาวชนได้กระทำความผิด ความถี่ของการกระทำความผิด มาประกอบด้วย เนื่องจาก โทษที่เด็กและเยาวชนได้รับนั้น ไม่เหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำความผิดไป

นอกจากนี้ในส่วนของการพิจารณาคดีที่นำมาใช้ ก็เป็นการพิจารณาคดีที่ไม่มีมีการแยกกระบวนการดำเนินคดีของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำออกจากกระบวนการดำเนินคดีของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดครั้งแรก ผลคือเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำกลับได้รับการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายอย่างเท่ากันกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดครั้งแรก และหากเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำและเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดครั้งแรกได้มาอยู่ร่วมกัน ทั้งในสถานพินิจ หรือศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน อาจทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ช่องว่างต่าง ๆ ตามกฎหมายที่ได้รับ และอาจทำให้เกิดพฤติกรรมการเล่นแบบได้ ซึ่งได้มีงานวิจัยรับรองว่ายังคงถูกควบคุมในสถานที่ควบคุมานเท่าไร โอกาสที่กระทำความผิดซ้ำยิ่งสูงขึ้นเป็นเงาตามตัว และการนำผู้กระทำความผิดเล็กน้อยไปควบคุมตัวปะปนกับผู้กระทำความผิดซ้ำรุนแรง แนวโน้มที่ผู้กระทำความผิดเล็กน้อยจะเรียนรู้พฤติกรรมจากผู้กระทำความผิดซ้ำรุนแรงย่อมมีมากขึ้น

2. กฎหมายที่มีอยู่ มีลักษณะมุ่งตีความตามตัวอักษร เพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอย่างเคร่งครัด จากข้อมูลบทสัมภาษณ์ข้างต้น พบว่า การส่งตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดไปฝึกและอบรม เป็นวิธีการที่ศาลชั้นต้นใช้ลงโทษเด็กและเยาวชนแทนการลงโทษทางอาญา จึงไม่เป็นการลงโทษจำคุก ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 ทำให้เมื่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดกลับมามีกระทำความผิดซ้ำอีกครั้ง จึงไม่สามารถใช้มาตรการบวกโทษ เพิ่มโทษ นับโทษต่อ มาใช้ได้ ทั้ง ๆ ที่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและถูกส่งตัวไปยังที่ฝึกและอบรมนั้น สามารถรู้ได้อย่างแน่ชัดว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นการกระทำความผิดอย่างร้ายแรงหรือกระทำความผิดในคดีอุกฉกรรจ์ ซึ่งเมื่อพ้นโทษออกมากลับไม่มีมาตรการใด ๆ ที่จะเพิ่มความเข้มงวดของโทษที่จะลงเพื่อให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้นเกิดความเข็ดหลาบ ซึ่งการตีความกฎหมายที่เคร่งครัดแบบนี้แสดงให้เห็นได้ชัดว่าเรายังขาดกฎหมายที่จะนำมาใช้ลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำอยู่ จึงขอเสนอแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ควรมีการแก้ไขกฎหมายใน ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 75 กรณีของเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี แต่ยังไม่ถึง 18 ปี บริบูรณ์ ได้กระทำการที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิด โดยศาลจะต้องพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบและสิ่งอื่นที่เกี่ยวเกี่ยวกับบุคคลผู้นั้น ว่าควรจะมีการพิพากษาลงโทษบุคคลผู้กระทำความผิดนั้นหรือไม่ โดยหากศาลเห็นว่าไม่สมควรลงโทษ ก็ให้ใช้มาตรการลงโทษสำหรับเด็กและเยาวชน หรือถ้าศาลเห็นสมควรพิพากษาลงโทษ ศาลจะต้องลงมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลงกึ่งหนึ่ง โดยควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดซ้ำในฐานความผิดเดิม หรือ ในฐานความผิดใหม่ที่มีโทษหนักกว่า ควรกำหนดให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจพิพากษา

ลงโทษ โดยไม่จำเป็นต้องลดโทษลงกึ่งหนึ่งก็ได้ เพื่อเป็นการเพิ่มมาตรการการลงโทษอย่างเข้มงวด เพื่อให้เกิดความหลาบ
จำและเกรงกลัวต่อการถูกลงโทษ

2. ควรมีการแก้ไขกฎหมายใน ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 76 กรณีของเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี แต่ยังไม่ถึง 20 ปี บริบูรณ์ ได้กระทำการที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิด โดยศาลเห็นว่าสมควรพิพากษาลงโทษ ศาลอาจลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลง หนึ่งในสามหรือกึ่งหนึ่งก็ได้ โดยควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมในกรณีที่เป็น การกระทำความผิดซ้ำ ในฐานความผิดเดิม หรือ ในฐานความผิดใหม่ที่มีโทษหนักกว่า ให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจพิพากษาลงโทษ โดยไม่จำเป็นต้องลดโทษลงก็ได้ เพื่อเป็นการเพิ่มมาตรการการลงโทษอย่างเข้มงวด เพื่อให้เกิดความหลาบจำและเกรงกลัวต่อการถูกลงโทษ หรืออาจมีการนำการบวกโทษ เพิ่มโทษ นับโทษต่อมาใช้ เพื่อเป็นการกำราบไม่ให้เยาวชนผู้นั้นกลับมาก่อทำความผิดซ้ำอีก

3. ควรมีการแก้ไขกฎหมายในเรื่องการ โอนคดีตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ในมาตรา 97 วรรค 2 โดยในกรณีของการโอนคดีนั้น กฎหมายมักจะนำไปใช้ในกรณีผู้กระทำความผิดที่เป็นเยาวชนอายุค่อนข้างสูง เช่น เกิน 16 ปีขึ้นไป และกระทำความผิดร้ายแรง ซึ่งลักษณะพฤติการณ์กระทำความผิดมีลักษณะไตร่ตรองวางแผนเป็นอย่างดี โดยควรมีการแก้ไขในกรณีเป็นบุคคลที่มีเกณฑ์อายุที่ต่ำกว่าที่ได้วางหลักไว้ แต่ถ้าศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าในขณะที่กระทำความผิดมีสภาพเช่นเดียวกับบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป หรือ ในระหว่างการพิจารณามีสภาพเช่นเดียวกับบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีพฤติการณ์ที่เป็น การกระทำความผิดซ้ำ ในฐานความผิดเดิม หรือ ในฐานความผิดใหม่ที่มีโทษหนักกว่า ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาลงโทษ โดยการ โอนคดีเหล่านั้นไปยังศาลอาญาปกติที่ไม่ใช่ศาลเยาวชนและครอบครัวได้

เอกสารอ้างอิง

เกษรพงศ์ จิณะแสน. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างถูกคุมประพฤติในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.

ขวัญพัฒน์ ธนะธรรมนิษฐ์. การทำพิพากษาที่เหมาะสมต่อการกระทำความผิดของเด็ก, วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

เสาวนีย์ สวงกลิ่น. การบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน, วิทยานิพนธ์อาชญวิทยาและงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2557.

คณิต ฉนกร .กฎหมายอาญา ภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2547.

จิตติ ดิงศภัทย์. กฎหมายอาญาภาค 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2536
มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์. กฎหมายเบื้องต้นเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน.

กรุงเทพมหานคร คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551

กรุงเทพมหานคร. กรมพินิจฯ เร่งปฏิรูปการศึกษาเด็กเยาวชนในสถานพินิจและศูนย์ฝึก 8 มิถุนายน 2561

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. กรมสุขภาพจิต เผยมีเด็ก-เยาวชน ก่อคดีวันละ 83 คน พบ 96 % ป่วยทางจิต!

จากยาเสพติดสูงสุด. Workpoint News 2 กันยายน 2561

ไทยโพสต์. เด็กก่อคดีเฉลี่ยวันละ 83 ราย กรมสุขภาพจิตเผยนำห่วงยังขึ้น 3 ปีพบก่อคดีซ้ำเพิ่ม 7%. 02 กันยายน พ.ศ. 2561

ประเทือง ธนียผล. กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว, 2555
สราวุธ เบญจกุล. กฎหมายใหม่กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน. MGR ONLINE. 6 ม.ค. 2554
ภิญโญ แสงภู. 2550. การฟื้นฟู แก้ไข และป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน. ผู้บริหารกระบวนการ
ยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.) รุ่นที่ 10
อรอุมา วชิรประดิษฐพร. “สาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนกับมาตรการแก้ไขในเชิงรุก”, การอบรม
หลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหารในชั้นต้น”